

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
2514 CV52

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2022-0000268391

Datum 9 december 2022
Betreft Inkomensondersteuning AOW

Met uw brief van 7 december 2022 (kenmerk 172430.02U) heeft u ons verzocht om uw kamer te informeren over de wijze waarop de motie Van Rooijen c.s. inzake de Inkomensondersteuning AOW (IOAOW)¹ wordt uitgevoerd. Met deze motie wordt de regering verzocht om de verlaging van de IOAOW terug te draaien en de IOAOW weer te verhogen tot het oude niveau op 1 juli 2023.

Naar aanleiding van deze motie zal ik allereerst ingaan op de overwegingen die een rol hebben gespeeld bij de keuze van het kabinet om de koppeling van de AOW aan de extra verhoging van het minimumloon op deze wijze te dekken. Vervolgens zal ik laten zien dat de dekking niet specifiek alleen AOW'ers betreft. Tot slot zal ik ingaan op het in de motie neergelegde verzoek om de verlaging van de IOAOW terug te draaien tot het oude niveau op 1 juli 2023.

Allereerst de overwegingen waarom het kabinet heeft gekozen voor deze wijze van dekken van de koppeling van de AOW aan de extra verhoging van het minimumloon. Het kabinet heeft besloten om het minimumloon sterker te verhogen dan in het Coalitieakkoord was voorgenomen (8,05% in plaats van 7,5%), en om de verhoging al op 1 januari 2023 plaats te laten vinden. Samen met de reguliere indexatie komt de verhoging van het minimumloon neer op 10,15%.

Deze forse verhoging van het minimumloon werkt door in alle aan het minimumloon gekoppelde regelingen. Hiermee wordt de koopkracht van minimumloonverdieners, uitkeringsgerechtigden en AOW'ers ondersteund. Door de dekkingsmaatregelen is de stijging van het inkomen van een werkende met een minimumloon sterker dan voor uitkerings- of AOW-gerechtigden. Het verlagen van de IOAOW per 1 januari 2023 en het afschaffen ervan per 1 januari 2025, maakt onderdeel uit van de dekking voor de AOW-verhoging. Het kabinet acht dit aanvaardbaar, omdat uit de meest recente beleidsdoorlichting van de publieke Oudedagsvoorzieningen blijkt dat de AOW-uitkering momenteel ruimer is dan het sociaal minimum (bijstand en specifiek voor AOW-gerechtigden: de AIO). Dit heeft zijn weerslag in het lagere armoederisico dat huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd hebben ten opzichte van jongere huishoudens.

¹ Eerste Kamer, 2022-2023, 36200, AK

In de beleidsdoorlichting wordt geconcludeerd dat de IOAOW met het oog op de armoedereducerende doelstelling van de AOW niet doelmatig is en kan worden afgeschaft. Ook na inwerkingtreding van de met dit wetsvoorstel voorgestelde maatregelen blijft de AOW-uitkering ruimer dan de bijstand.

Datum
9 december 2022

Onze referentie
2022-0000268391

In het advies van de Raad van State op de Amvb waarmee de IOAOW per 1 januari 2023 verlaagd is naar € 5 per maand, gaf de Raad van State aan bedenkingen te hebben bij de doorwerking van de extra verhoging van het minimumloon naar de hoogte van de AOW. Zij merkte in dit verband het volgende op *“dat bij AOW-ers, anders dan bij andere groepen, het arbeidsmarktperspectief ontbreekt. Waar verhoging van het minimumloon betekenis heeft om werken meer lonend te maken of de armoedeval te verkleinen, geldt dit niet voor de AOW. Voorts is van belang dat de risico’s op armoede, die bij verschillende groepen, zoals alleenstaanden en eenoudergezinnen, relatief groot zijn, bij AOW-ers het kleinst zijn. Ook al is er een groep AOW-ers met geen of een klein aanvullend pensioen, de positie van de meeste AOW-ers is dusdanig onvergelijkbaar met die van de minima waarop de voorgestelde maatregelen zijn gericht, dat dit de vraag oproept waarom de bestaanszekerheid van alle AOW-ers zou moeten worden verbeterd. Dit klemt te meer gelet op de aanzienlijke budgettaire consequenties van de gekozen generieke doorwerking naar de AOW. De motivering van de generieke doorwerking is dan ook niet overtuigend. Verwijzing naar de aangenomen motie in de Eerste Kamer is daartoe ontoereikend. De regering dient hierover een zelfstandige afweging te maken. Dit klemt te meer nu sinds de aanvaarding van de betreffende motie de inflatieproblematiek fors is toegenomen, in het bijzonder door de stijging van energie- en voedselprijzen. Daardoor staat de koopkracht van vooral lage inkomens en lagere middeninkomens stevig onder druk. Dit rechtvaardigt een nieuwe afweging of de omvangrijke middelen gemoed met de generieke verhoging van de AOW niet gericht zouden moeten worden ingezet voor verlichting van de financiële problematiek bij de meer kwetsbare groepen.”*

Gelet op de brede wens in het parlement om de AOW ook te koppelen aan de extra verhoging van het minimumloon heeft het kabinet, met inachtneming van het advies van de Raad van State, in de augustusbesluitvorming gezocht naar een totaalpakket met een meer gerichte doorwerking die vooral de lage en middeninkomens ondersteunt. Daarbij acht het kabinet, alles afwegende in het perspectief van het totale pakket voor jong en oud, voor huidige en komende generaties, het rechtvaardig en billijk om voor de verhoging van de AOW een gedeeltelijke dekking te bieden middels het verlagen en afschaffen van de IOAOW.

In de augustusbesluitvorming kijkt het kabinet naar de verwachte koopkrachtontwikkeling van alle groepen huishoudens voor het opvolgende jaar. In het licht van de hoge energieprijzen en inflatie, heeft het kabinet besloten tot een fors pakket aan koopkrachtmaatregelen om te komen tot een evenwichtige koopkrachtontwikkeling. Het totale pakket uit de Miljoenennota was doorgerekend in de raming van het CPB (MEV), en door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (in de Begroting). Hierin was zichtbaar dat de verwachte koopkrachtontwikkeling voor gepensioneerden met +4,3% positiever is in 2023 dan de mediane koopkrachtontwikkeling van alle huishoudens (3,9%), en van werkenden (3,4%). Terwijl de verwachte koopkrachtdaling van gepensioneerden in 2022 met 6,8% overeenkomt met die van andere groepen. In deze raming was het prijsplafond voor energie nog niet verwerkt.

Het CPB heeft op 6 december een scenariostudie gepubliceerd, waarin eveneens de koopkrachtontwikkeling wordt gepresenteerd. Ook hierin is zichtbaar dat de verwachtingen voor gepensioneerden positiever zijn dan voor werkenden, of dan de mediane koopkrachtontwikkeling van alle huishoudens.

Datum
9 december 2022
Onze referentie
2022-0000268391

Het kabinet is daarom van mening dat de vormgeving van het koopkrachtpakket aansluit aan bij de breed gedragen wens in beide Kamers om bij het koopkrachtbeeld aandacht te hebben voor ouderen. Het kabinet blijft, alles afwegende, van mening dat met het stijgen van de AOW-uitkering de noodzaak tot een aanvullende IOAOW vervalst. Het uitvoeren van de motie Van Rooijen c.s. zou forse gevolgen hebben voor de balans in het pakket en zorgen voor een substantieel gat in de begroting oplopend tot 1,1 miljard euro in 2027.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

De Minister voor Armoedebeleid
Participatie en Pensioenen

C.E.G. van Gennip

C. Schouten